

színházi esték

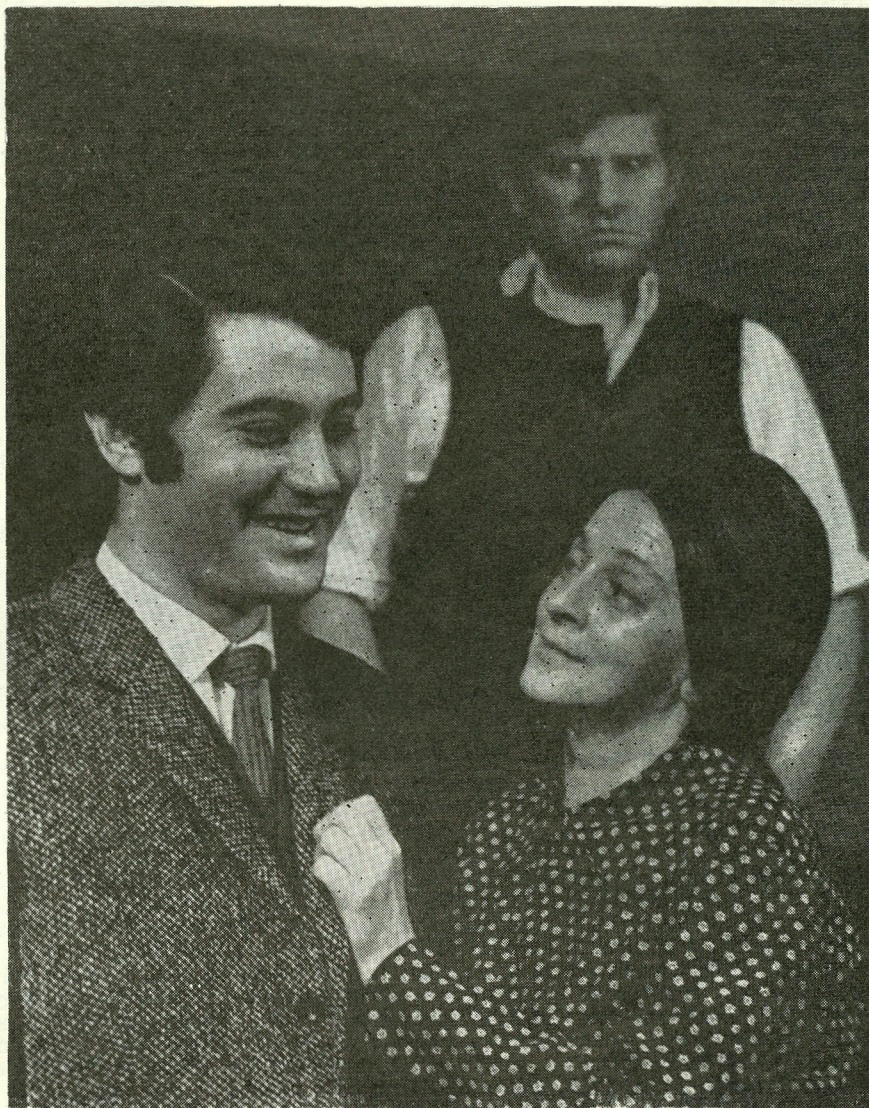
* A MISKOLCI NEMZETI SZÍNHÁZ ÉS AZ EGYRI GÁRDONYI GÉZA SZÍNHÁZ MŰSORISMERTETŐINEK 1972. MÁRCIUS HAVI MELLÉKLETE *

Színházi világnap

A színház minden hétköznapja ünnep. Amikor felgördül a függöny és megkezdődik az előadás szertartása, a nézőt és a színészt egyaránt eltölti a játék élményének, az átváltozás misztériumának, a megrendülésnek és megtisztulásnak érzése. E naponta megismétlődő ünnepi órák mellett azonban van egy napja az esztendőnek, amelyet a világ színházai saját külön ünnepüként tartanak számon. Ez a nap március 27-e, a színházi világnap.

Ezen a napon a világ valamennyi színházában az előadás megkezdése előtt ünneplőbe öltözve kilép a függöny elé a társulat egy tagja, hogy megemlékezzen a színházak nemzetközi összetartozásáról, az emberiség kultúrájában betöltött szerepéről. Rendszerint egy-egy kiváló drámaíró, vagy színházi szakember — mint például az utóbbi években Miller, Cocteau, Laurence Olivier, Jean-Louis Barrault, Miguel Asturias üzenete hangzik el ezekben az ünnepi percekben.

Ezek az üzenetek emlékeztetik a színházak művészeit, nézőit a színház általános érvényű, örök hivatására és az adott történelmi pillanatban rá váró feladatokra. Ennek a kettős követelésnek eleget tenni: minden színház kötelessége. Őríznie kell magában azt, ami örök, amely **megkülönbözteti** minden más művésztől: a legközvetlenebb emberábrázolással belevilágítani a lélek mélységeibe, megismertetni önmagával az embert, megnevetette vagy megdöbbenve élményt adni neki, s részt vállalni a társadalmi haladásért folytatott küzdelemből. S ez utóbbi már átköt a színház aktuális, korhoz kötött feladatához, mert a művészetünk olyankor döbbent meg leginkább, amikor korunk reményeiről vagy rettegéseiről szól, akkor tesz eleget humanista feladatának, ha mindenkor áthatja kora társadalmi funkciójának tudata.

BODNÁRNÉ

Amikor Németh László 1931-ben írott első drámája tavaly bemutatásra került a Madách Színházban, így üdvözölte a kritika: „Negyven évet késett, de a dráma szövegén nem látunk kopást, csak mi vesztettünk a késéssel”. A harmincas évek falusi világában játszódó darab — bár elmúlt kort idéz — nem egyszerűen emlékeztető, a felvetett probléma — persze áttételesen — ma is aktuális.

A Bodnár család két fiúgyereke, mint Káin és Ábel áll egymással szemben. Az egyik a lenézett, cseléd-sorban tartott fiú, János húzza otthon az ígát, hogy öccse, Péter tanulhasson, felemelkedhessen, úr legyen. Anyjuk akarja ezt így, hogy legalább

az egyik fia kitörjön, mindenáron a paraszti sorból. Csakhogy ennek ára van. Az erőszakos anyai akarattal szembeszegül János, szembekerül öccsével is és bekövetkezik a tragédia.

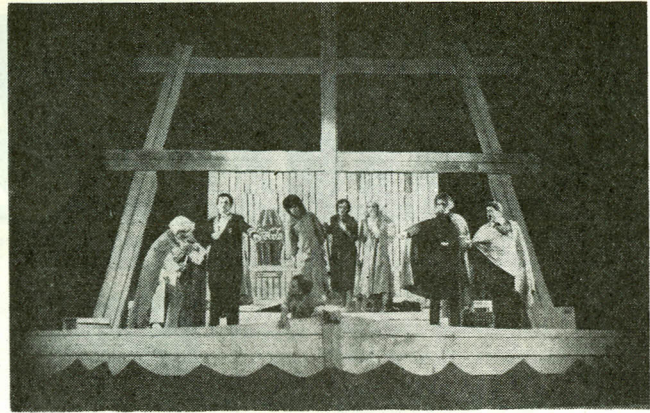
Súlyos, gyötörő gondolatokat hordoznak Németh László figurái, de ebben a korai drámájában még sokkal inkább cselekedeteikkel élnek, sorukkal ábrázolják, semmint kimondják, kifejtik ezeket a gondolatokat. Egy krimi izgalmával bonyolódik a Bodnárné cselekménye, egy bűnügy elkövetése, egy gyilkosság, majd a nyomozás során. Egy szűk családi dráma keretében igazi irodalmat és gondolatokkal izzó, indulatokkal telített nagyszerű színházi élményt nyújt egyszerre a nézőnek Németh László Bodnárnéja.

Góg, Magóg és Demagóg

Az ember olvassa a szövegkönyvet, s azonnal tudja: ezek nem hús-vér figurák. Már a nevük is jelzi, hogy az író groteszk játékában, mint afféle jellem-sűrítmények funkcionálnak. Milyen könnyű dolga van a karikatúrának, ha a demagógiát vagy a bürokráciát akarja ábrázolni. De nincsenek korlátai a bábművésznek sem. A demagóg a paraván mesterének kezében lehet akár egy hangszóró fejű, mindig ugyanazt a szöveget recsegő figura. A színésznek azonban van arca — amit már jól ismernek — teste,

gurák, „amelyek” minden hatásra csaknem ugyanúgy reagálnak.

Az elmondottakból nyilvánvalóvá válik, hogy ezeket a sajátos szerepeket csak olyanokra lehet bízni, akik kellő intellektussal bírnak, fejlett a technikai készségük, tudnak és mernek stilizálni és persze (ez egyáltalán nem ellentmondás!) van humoruk. Nem véletlen, hogy Orosz György rendező a színház legstabilabb embereit választotta ki ezekre a szerepekre. Mit jelent ez esetben a stabilitás? Elsősorban emberi és színészi lelkiismeretességet

munkamódszeréről beszélnek, ilyeneket mondanak: „próbálunk, próbálunk, egyszer csak összeáll az egész”. A próbát néző sokszor azt hiszi, hogy a rendező ma-

zással született. Elsősorban is a három figura sajátos mozgás- és gesztusrendszerét kellett megalakítani. Csiszér Demagóggént, repülő járásával, széles, sőt komikusan széles mozdulataival kicsit a sámánokra emlékeztet. Azok fenségese persze hiányzik a figurából, Demagóg tehát egy kókler sámán. Magóg? Az egész ember „üresjárat”. Zakatol, tüsténkedik, fontoskodik. De minek? Somló mindezt olyan elszántan és komolyan csinálja, hogy nemcsak nevetséges, de szinte szánalmas is. Aktagyártó, akta-evő. Elvezzük, nevetjük, aztán egyszerre gyűlölni kezdjük. Hisz közellenség — minden észérvel szemben ellenáll, el kell pusztítani. Góg? (Az író elég mostohán bánik a figurával, Dariday igyekszik segíteni.) A színész kitalálja, hogy Gógnak — a véres kezűnek — nincs arca. A maszk ugyan kicsit Hitlerre emlékeztet, de az arc nem él. A mozdulatok is csikorognak. A humánumnak a figura külsejében sincs nyoma.

A cél, hogy hárman így együtt Noé rossz szellemei legyenek. Különbözőek és mégis egyformák. Hogy ez mennyire sikerült, a közönségnek kell eldöntenie.

egyénisége, jellegzetes gesztusai. A színésznek neve is van: Somló Ferenc, Csiszér András, Dariday Róbert. Bármennyire furcsán hangzik, mindez akadályos annak, hogy Magóg, Demagóg és Góg igazán jól funkcionáljon. És a színésznek mindenek fölött vannak érzései. Méhes György említett három alakjának megformálásához erre sincs szükség. Gógéknak ugyanis csak alapvető indulataik vannak, beprogramozott fi-

— ha úgy tetszik alázatot — és mesterségbeli tudást. Valótlanságot állítanánk, ha azt írnánk le, hogy mindhárom színész az első pillanattól kezdve örült a szerepnek, mint érdekes, izgalmas kísérletnek. A feladatra ki-ki vérmérséklete szerint reagált. (Annyit elárulhatunk, hogy hozsanzott.)

Aztán megkezdődtek a próbák. Mikor a színészek Orosz György rendezői

gára hagyja színészeit. Pedig csak gondolkodni, játszani hagyja őket! A színész gyötrődik, a rendező hallgat. Mindkettőben hallatlan feszültség. Két dolog történhet: a rendező hosszasan esztétikai fejtegetésekbe kezd (a színész meghallgatja és csinál mindent tovább rosszul), vagy pedig a színész indul meg lassan, tapogatózva. Ilyenkor szólaljon meg a rendező!

Góg, Magóg és Demagóg is ilyen együtt-gondolko-

Bolha a fülbe

A bolondos április hónapjában kerül bemutatásra ez a furcsa című, bolondos bohózat. A századforduló nagy sikerű francia drámaírójának, Feydeau-nak darabja reneszánszát éli az utóbbi időben. Az Osztrigás Mici mellett egyre gyakrabban szerepel az angol, francia, román színpadokon. Film is készült belőle Rex Harrisonnal a főszerepben. A budapesti Vigaszínházban táblás házakkal megy októberi bemutatója óta, s a kritikák csaknem kivétel nélkül a szórakoztató műfaj egyik legkitűnőbb darabjaként értékelték.

Hallatlanul mulatságos cselekményét nem lehet pár mondatban ismertetni, de nem is lenne ildomos, hiszen

minden perce új, meglepő fordulattal szolgál. A múlt századvég Párizsának jómódú polgárai mozognak, rohannak, kergetőznek, fejtetőre állított helyzetekben Feydeau színpadán. A sikamlós történet keretében minden figura szinte kibújik bőréből, kivetkőzik önmagából, minden visszajára fordul, ami egyszerre mulatságos és leleplező. Több kritikus az abszurd-drámák előképét látja ebben a darabban, ahol „egy okatlan félreértés olyan vígjátéki görgöteget indít meg, ami magával sodorja a szereplők társadalmi álarcát, és kétségbeejtő helyzetbe sodorja valamennyiüket”.

Nagyszerűen szerkesztett bohózat, remek szerepekkel, igazi játék és igazi szórakozás, melyben társulatunk legkiválóbb komikus színészei vonulnak fel a nézők nevetőizmái elleni támadásra. Bemutató április 7-én.

Meg kell szülnöm a fiaim...

„Kovács Mária megállítja a percert a színpadon, elnémítja az influenzás köhögő nézőteret, beavat egy hátborzongató mítoszba, akarjuk-e vagy nem, magával visz a pokol tornáczára, megmutatja a történelem véres komédiáját...” Így ír Pályi András (Színház 1972 február) a miskolci Lady Macbethről. A Shakespeare-i mű bemutatója óta néhányszor elnémult már a *Játékszín* nézőtere is, mikor a színésznő megszólalt.

Két pusztító szerep egymás után. Mert Ugo Betti

Büntény a Kecse-szigeten című drámájának asszonya ugyanolyan örlő, egész embert kívánó feladat, mint a Lady. S mikor Agata még mindig elveszi az éjszakáit (mert hogy is lehetne aludni szörnyű idegfeszültség közepette), akkor más-

nap délelőtt az ügyelő már Bodnárnéét kéri a színpadra.

Kovács Máriát tehát nem kell tervekről faggatni. És faggatni nem is nagyon szabad. Fáradt. Amit esetleg mások időnként pózolva mondanak, hogy lerázzák az érdeklődőt, az itt tény. Figyelem, amint issza a kávéjét, s megdöbbenek, hogy mégis ő lát engem. — Ugye még folytatni akarta? — kérdezi.

Döbbenetes! Lehet, hogy a gondolataim is kitalálja? Ámbár kitalálhatja, hiszen tényleg őszinte tisztelettel és szeretettel fordulok felé. Már régen tudom, hogy nem nyilatkozó típus, nyilatkozatot nem is várok. (A jól-fésült nyilatkozatok mindig gyanúsak is nekem.)

— Meg kell szülnöm a fiaim!

— ? ? ?
— Inkább csak magamban beszélek. Arról van szó, hogy Bodnárné anyja. De hát anyja nem úgy lesz az ember, hogy kiosztanak számára egy anyaszerepet. Én mindig sorsokat figyelek, s aztán, ha kell, sorsokat élek. A Bodnárnékről talán tudok is egyet s mást, de Bodnárnééről még csak nagyon keveset. Agata sorsát élem, közel a nézőhöz, egészen közel, a *Játékszín* terén.

Agata nyakig be van gombolkozva. De nemcsak a ruhája zárt: egész egyénisége is az. A szívetet, amelyre vágyott, nem találta meg. Mindent vagy semmit — ez volt a jelszava. Maradt a sziget, a kecske-melegedés, a semmi. A szív megkövült. S ekkor kavargó porban izzadtan, férfiszagot gőzölve megérkezik Angelo, az idegen... Az

asszony nem nyílik ki mint két társa, csak a szeme kezd apró kis tüzekkel élni, s tán egy kicsit kiszárad a torka is. Most, most kellene a pulzusát megszámlálni, akkor talán valamivel többet érthetnénk a csodából... Mindent vagy semmit. Itt a sors újabb próbája. Egy perc sem kell hozzá, hogy megérezzük: a Kecse-szigeten mindenki sorsa eldöntetett.

— Az öltözőben ott van Bodnárné szerepe, de a szövegkönyvet Agata nem veheti fel. El kell aludnia, hogy Bodnárné ébreddezhesen. Délelőttöként azonban mégiscsak ismerkedünk. Németh Lászlót ré-

gen ismerem, nem lehet hát egészen idegen Bodnárné sem. Hogy milyen leszek ebben a szerepben? Ki tudná azt előre megmondani. Egy azonban bizonyos: hazudni nem fogok. A mi szakmánkban ez a legfontosabb. Az alakítás sikerülhet kevésbé jól, magunk előtt azonban ne kelljen szégyenkezni.

A színésznő szorong. Meg kell hálnia, újraszületni más alakban, és szülnie is kell. Két fiút, akik közül az egyik... Nehéz sors, szép sors: színészsors. Vajon mennyit értünk meg ebből mi, akik ott ülünk a plüss székeken és — semmit sem kockáztatva — zörgünk a színlappal?

Kovács Mária nem mutatkozhatott be Bodnárné szerepében. Lapzárta után kaptuk a hírt, hogy súlyos idegkimerüléssel hosszabb időre kórházba került. A halatlanul nehéz szerep eljátszását igazi színészi bravúrral és a színház iránti őszinte odaadással vezérelve Lenkey Edit vállalta.

Tavaszi tervek

Túljutottunk az idei évad nagyobbik, s reméljük nehezebbik felén. Mert sok nehézséggel kellett megküzdnie társulatunknak az elmúlt hetekben, hónapokban. Sok rendkívüli esemény befolyásolta előre eltervezett munkánkat. A színház élő szervezet, emberek csinálják, nem gépek. Egy műsortervet csak egy adott színészgárda valósíthat meg. Ha csak néhány vezető művész kiesik évad közben az együttesből, a műsorterv rájuk épített része már nem megvalósítható. Sajnos, nálunk az idén több olyan személyi probléma adódott, amely az évad második felének átalakítását tette szükségessé. Haláleset, betegség, szerződésbontás miatt több vezető művésznőnkre nem számíthatunk, ezért a behirdetett bérleti műsorterven kénytelenek voltunk változtatni. Nem szívesen tettük ezt, mert az elmúlt években, évadokban csaknem mindig teljes pontossággal meg tudtuk valósítani terveinket, azokat a darabokat játszottuk el, amelyeket behirdettünk. Az, hogy most nem így van, a színház-vezetéstől független, sajnálatos, de szükségszerű okokra vezethető vissza. Biztosak vagyunk azonban benne, hogy a változtatások nem szegényítik, hanem gazdagítják az évad műsortervének képét. Értékes, érdekes jó darabok kerültek a régiók helyére, melyeket a rendelkezésre álló

„munkaképes” színészgárdával jó szereposztásban, igényesen és színvonalosan tudunk színpadra állítani.

A Bodnárné március eleji bemutatóját követően egy fergetegesen mulatságos komédia kerül színre, Feydeau: Bolha a fürbe című bohózata. Egerben ezzel zárjuk majd májusban az évadot, mert az utolsó két miskolci bemutatás — mint az előző évadotok is — csak jövő ősszel kerül át a Gárdonyi Géza Színházba.

Áprilisban láthatja miskolci közönségünk az elmúlt szezon legsikeresebb magyar darabját, Orkény István: Macskajáték-át. A vígjáték-fesztiválon a szolnoki előadásában egy alkalommal már szerepelt színpadunkon ez a szívszorongatóan szép, szomorúság-vidám játék.

Az évad utolsó bemutatója egy nagyszabású zenés vígámság lesz — egyébként eredetileg is tervezett darab — Goldoni: Furfangos özvegy, Polgár Tibor zenéjével. A velencei karnevál színes, látványos forgatagában játszó derűs történet előadása egy klasszikus vígjáték, egy kellemes zenéjű operett és egy látványos musical erőnyeit egyesíti.

Ezekhez a darabokhoz kívánunk az évad hátralevő felére minden kedves nézőnknek jó szórakozást!

Miskolci műsor

1972. március	MISKOLCI NEMZETI SZÍNHÁZ	
1 Szerda	NOÉ BÁRKÁJA	Lehár és Egyetemi b. (7)
2 Csütörtök	NOÉ BÁRKÁJA	Bérletszünet (7)
3 Péntek	SVEJK A HÁTORSZÁGBAN	Vörösmarty bérlet (7)
4 Szombat	SVEJK A HÁTORSZÁGBAN	Csiky bérlet (7)
5 Vasárnap	SVEJK A HÁTORSZÁGBAN	Bérletszünet (3)
	SVEJK A HÁTORSZÁGBAN	Déryné bérlet (7)
6 Hétfő	A KISOSZ előadása	(7)
7 Kedd	A BOLOND LÁNY	Bérletszünet (7)
8 Szerda	SVEJK A HÁTORSZÁGBAN	Bérletszünet (7)
9 Csütörtök	SVEJK A HÁTORSZÁGBAN	Huszka és Egyetemi b. (7)
10 Péntek	BODNÁRNÉ	Bemutató bérlet (7)
11 Szombat	BODNÁRNÉ	Arany J. ifj. bérlet (3)
	BODNÁRNÉ	Katona bérlet (7)
12 Vasárnap	SVEJK A HÁTORSZÁGBAN	Bérletszünet (3)
	BODNÁRNÉ	Szigligeti bérlet (7)
13 Hétfő	HANGVERSENY	(fél 8)
14 Kedd	HAWAI RÓZSÁJA	Bérletszünet (7)
15 Szerda	BODNÁRNÉ	Radnóti ifj. bérlet (fél 5)
	BODNÁRNÉ	Shakespeare bérlet (fél 8)
16 Csütörtök	BODNÁRNÉ	Madách bérlet (7)
17 Péntek	BODNÁRNÉ	Moliére bérlet (7)
18 Szombat	BODNÁRNÉ	Petőfi ifj. bérlet (3)
	BODNÁRNÉ	Csiky bérlet (7)
19 Vasárnap	SVEJK A HÁTORSZÁGBAN	Bérletszünet (3)
	BODNÁRNÉ	Goldoni bérlet (7)
20 Hétfő	HANGVERSENY	(fél 8)
21 Kedd	BODNÁRNÉ	Gárdonyi ifj. bérlet (fél 5)
	BODNÁRNÉ	Csontos bérlet (fél 8)
22 Szerda	BODNÁRNÉ	Lehár bérlet (7)
23 Csütörtök	BODNÁRNÉ	Schiller bérlet (7)
24 Péntek	BODNÁRNÉ	Vörösmarty bérlet (7)
25 Szombat	BODNÁRNÉ	József A. ifj. bérlet (3)
	SVEJK A HÁTORSZÁGBAN	Bérletszünet (7)
26 Vasárnap	A BOLOND LÁNY	Bérletszünet (3)
	BODNÁRNÉ	Déryné bérlet (7)
28 Kedd	BODNÁRNÉ	Ibsen bérlet (7)
29 Szerda	HAWAI RÓZSÁJA	Bérletszünet (7)
30 Csütörtök	BODNÁRNÉ	Huszka bérlet (7)
31 Péntek	SVEJK A HÁTORSZÁGBAN	Bérletszünet (7)

Bodnárné

(Ábrahám István — Péva Ibolya — Paláncz Ferenc)

Péter és János, a két Bodnár fiú között az ellentéteket közvetlenül kirobbantó pesti menyasszonyjelölt, Cica, még mit sem sejtve mosolyog. A hamarosan bekövetkező tragédiát csak János rasszalló szemvillanása sejteti.

Hawai rózsája

(Ábrahám István — Komáromy Éva — Rózsa Sándor)

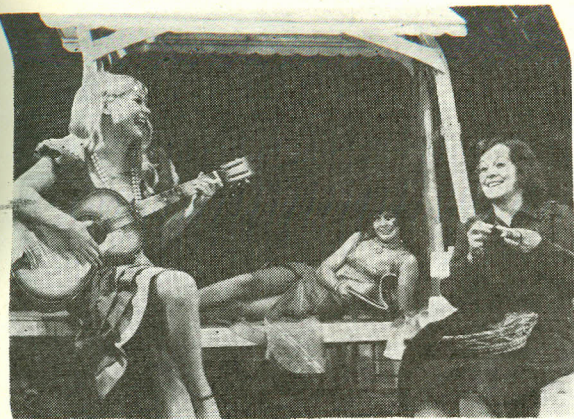
Két rivális férfi között itt is egy nő áll az ütközőpontban, Lília, Hawai rózsája. Persze itt az operett szabályai szerint békésen oldódik meg a konfliktus. — Kedves miskolci nézőink márciusban újra láthatják a nagy sikerű revü-operettet.

Svejk a hátországbán

(Varga Gyula — Szili János — Bánó Pál)

Svejk, a derék katona is visszatér Miskolcra, nagy sikerű egri kiruccanásáról. Színpadunkon újra megelevenedik a prágai Kehely vendéglő, ahol Ferenc Józsa képével olyan tiszteletlenül bántak a legyek.

Noé bárkája

(Péva Ibolya — Antal Anetta — Lenkey Edit)

Itt még derűs az ég a Noé család három hölgytagja felett. Noémi, Orgia és Virginia még mit sem sejtve pletykáznak, pedig a magasban felettük már sűrűsödnek a felhők, készülöben az özönvíz!

Luftballon

(Máthé Eta és a tánckar)

Sárvári Zsuzsa, a híres táncdalénekesnő az egyetemisták Pinceklubjában adja elő legújabb műsorszámát. Stílusos öltözete illik a számhoz, melynek címe: „A forró nadrág”.

Cirkuszercegnő

(Fekete Alajos — Rózsa Sándor — Várhegyi Márta — Fehér Tibor)

Öt perccel a finálé előtt: Fedóra és Mister X. még nem békültek ki, de már közel a happy end. Boldogságuk útjából minden akadályt elhárít Gyula bácsi, a főpincér, még Vladimirt is, aki, mint látjuk, nyáron kucsmát hord, télen szalmakalapot.

1972. március	GÁRDONYI GÉZA SZÍNHÁZ	
2 Csütörtök	LUFTBALLON	Bemutató bérlet (7)
3 Péntek	LUFTBALLON	Gárdonyi ifj. bérlet (7)
4 Szombat	LUFTBALLON	Madách bérlet (7)
5 Vasárnap	LUFTBALLON	Vörösmarty bérlet (fél 4)
	LUFTBALLON	Erkel bérlet (7)
9 Csütörtök	LUFTBALLON	Molière bérlet (7)
10 Péntek	CIRKUSZERCEGNŐ	Bérletszünet (7)
11 Szombat	CIRKUSZERCEGNŐ	Bérletszünet (7)
12 Vasárnap	LUFTBALLON	Bérletszünet (fél 4)
	LUFTBALLON	Bérletszünet (7)
16 Csütörtök	CIRKUSZERCEGNŐ	Bérletszünet (7)
17 Péntek	LUFTBALLON	Shakespeare bérlet (7)
18 Szombat	LUFTBALLON	Petőfi ifj. bérlet (fél 4)
	LUFTBALLON	Katona bérlet (7)
19 Vasárnap	LUFTBALLON	Bérletszünet (fél 4)
	LUFTBALLON	Bérletszünet (7)
23 Csütörtök	CIRKUSZERCEGNŐ	Bérletszünet (7)
24 Péntek	CIRKUSZERCEGNŐ	Bérletszünet (7)
25 Szombat	LUFTBALLON	Móricz ifj. bérlet (fél 4)
	LUFTBALLON	Bérletszünet (7)
26 Vasárnap	CIRKUSZERCEGNŐ	Bérletszünet (fél 4)
	CIRKUSZERCEGNŐ	Bérletszünet (7)
30 Csütörtök	LUFTBALLON	Bérletszünet (7)
31 Péntek	NOÉ BÁRKÁJA	Bemutató bérlet (7)

Színészek a moziban

Minden ellenkező híreszteléssel szemben a színészek, mint nézők is szeretik a színházat, a mozinak pedig sokan megszállottjai. Mert a film (sztorin és tanulságon kívül is) sok hasznos ismerettel, él-ménnyel gazdagítja a színészt. Egyik-másik előadás akár stílustani stúdiumnak is beillene, nem beszélve arról, hogy mennyi nagy egyéniséggel köthet barátságot a színész a filmvásznat figyelve.

De hát mikor járhatunk mi moziba? Délelőtt próba, este előadás. A gyermekeink, ismerőseink előtt olykor-olykor szégyenkezni és magyarázkodni kellett, hogy miért nem láttuk még ezt vagy azt a híres, vagy legalább is sok vitát kiváltó alkotást.

A közelmúltban aztán belőlünk is közönség lett, sőt szervezett üzemi közönség. „Nagyüzemi” szakszervezetünk ugyanis filmklub bérlethez juttat

tott bennünket. (Még a költségekhez is hozzájárult.) Így nézhettük meg nemrég Wajda: Nyírfafiget című filmjét, így élvezhettük Jack Lemon játékát a Furcsa pár-ban, s így járhatunk ezután is minden hónap második szerdáján moziba. Pillanatnyilag ötvenhat bérlet talált gazdára a színházban. A családtagokkal együtt éppen megtöltjük a Hevesy Iván Filmklubot.

Mi tagadás, örülünk is neki, hogy egymás között vagyunk, hiszen a színész általában heves és szenvedélyes vitatkozó. A filmelőadások után tehát nem kell biztatni senkit: napokon át gyűrűzik a vita. A filmklubból bizonyára kama-tozik is a színház. S olyan nagy baj-e, ha a filmek hatására bennünk is felébred a titkos álom, hogy egyszer majd eljön értünk a nagy rendező. Miskolcra talán nem is jönne hiába...

ÉVADOK—SZIGETEK

Aranyos a kedélye, arany-színű a bor is, amit a klubban élénk tesznek. — Nem vagyok elégedetlen! Ezt mindenki látja, de Máthé Eta szükségesnek tartja hangosan is kimondani. Egy színész, aki nem elégedetlen. Nincs is ilyen — mondanák a szkeptikusok, mert más egy-egy nyilatkozat és más az élet.

És miért ne lehetne élé-

gedetlen Máthé Eta, aki az utóbbi időben nem is játszott főszerepet?

— Azért, mert minden évben, évadban eljutok arra a szigetre, ahol igazán jól érzem magam. Ahol felszabadulok, megmártózom egy kicsit a siker éltető vizében, ahol kiprobálok az erőm: mit tudok, mit felejtettem, s ahol újra és újra felfedezek valamit. (Ezt aztán gondosan elraktározom jobb napokra.)

— Mekkora ez a sziget?

— Íme, a mennyiségi szemlélet. Micsoda káros dolog ez. (Színházban a legkárosabb.) Különbözik a sziget mindenki előtt nyitva áll, s befogadóképessége korlátlan.

— A neve?

— A neve mindig változik. Most például éppen Pia, hiszen ezt a szerepet játszottam Ugo Betti darabjában. Tavaly Menyasszonynak neveztem (Éljen az ifjú pár), azelőtt pedig Vanda (Adáshiba) volt a sziget.

— Ezzel vége is a felsorolásnak?

— Nem hiszem. Örülök, hogy kiköthettem a szezon elején annál a jólsituált úriasszonynál is, akiről a darab végére kiderül, hogy gyilkos (A bolond lány). Itt

talán álljunk is meg egy pillanatra. Biztos vagyok benne, hogy ezt a szerepet senki nem irigyelte tőlem. Kicsi szerep. Persze lehetne hálátlan is. Minden attól függ, hogyan találkozunk vele. Már a próbák elején elhatároztam, hogy mellőzök minden hatásos dolgot. (Ugye elhiszi, hogy 21 év után van fogalmam a hatáselemekről.) Időnként szeretnék felszólalni az izléskultúra védelmében. Ezt csak a szerepeimmel tehetem meg. (Ha egyáltalán módot nyújtanak erre.) De menjünk tovább. A néző emberi szemeket keres a színpadon. A főszerepekben sok alkalom van ezt megmutatni. (Sok éven át nekem is sok alkalmam volt.) De az egész személyiséget egyetlen jelenetben felmutatni... Nem tartja ezt izgalmas kísérletnek?

— És a Luftballon öregedő énekesnője?

— Nem emlékszem, hogy ezt „szigetként” emlegettem volna.

— Milyen szerepet...

— Ne haragudjon, de bosszant, ha egy kérdés így kezdődik. Milyen darabot (játsszana, választana, szeretne stb.) csak ez lehet a kérdés. Mert ha igazán jó a mű, akkor abban a legkisebb szerep is jó. Itt van például a Kecskesziget Piá-

ja. Ritka öröm és élvezet játszani. (Hogy Kovács Mária a partnerem, arról most nem is beszélek.) A lényeg, hogy egy életet és életformát bele tudjak süríteni néhány mondatba: Pia múltját, jelenét, jövőjét, s persze a vérmérsékletét. Egy ilyen „haláltánc” után még a Weidlich-ház cselédszobájában is boldog lehet az ember...

— Szóval mégiscsak panaszkodik?

— Ki ne szeretne összkomfortot? De én most nem ezen medítálok, hanem azon, hogy milyen is lesz majd a Bolha a fülbe, Feydeau szípkorkázó vígjátéka. Raymonde figurája — amelyre ebben a darabban készülök — kellemes, pikáns szigetnek tűnik. A darab hangulata, légköre egy kicsit az én sajátom is. Erről azonban még korai beszélni.

*

Az egy deci aranybor utolsó cseppjéhez értünk. Lassan ízlelve, csak kortyonként ittuk. Bölcsékhez illően...

SZEKUNDA

A primadonnának rossz éjszakája volt. Álmában az a mafla Kápolnay rálépett az uszályára, ő egy picit félrenézett, közben pedig beintett a karmester. Csak a második versszaknál találkozott a zenekarral. Még szerencse, hogy nem premieren történik ilyesmi.

— Semmi ez szívem — „vígasztalta” — Matild, a szubrett, majd negédesen hozzátette: és nem is először fordul elő veled ilyesmi.

A primadonna fiatalabb éveiben ilyenkor kereste a választ, de most csak legyintett. Azt álmodta, hogy a színpadon Matildnak meggyulladt a fákllyáktól a vörös parókája, megnyomták a vészcsengőt, lezuhant a vas és a szubrett vékony hangon nyöszörgött. Mikor kinyitotta a szemét, megkönnyebbült. Az egészből csak a nyöszörgés volt igazi. Otödikes fia, Lacika állt a széles heverő mellett, s költögette. — Anyucikám, anyucikám! A két gyerek nagyon tisztelte a mama pihenő idejét, ha mégis felköltötték, annak csak egy oka lehet: az ellenőrző. Így van most is. „Felhívjuk a kedves szülő figyelmét, hogy gyermeke érdekében haladéktalanul keresse fel...” A primadonna nem olvasta végig, csak kivette a kisfiú kezéből a tolat, s odafirkantotta a nevét. Éppen úgy, mint az autogramkérőknek. A gyerek pusztit dobott, s elrohant...

A primadonna délutánra már elfelejtette az egészet, éppen sminkelni kezdett, mikor kopogtak az öltözője ajtaján. Egy rendkívül fess fiatalember lépett be. Kiszáratva kiderült, hogy a fiú osztályfőnöke. — Nem tudtam, hogy a művésznek ennek a kis lökötnök a mamája. (A primadonnának tetszett a bók.) — Persze, persze, hiszen a gyerek az apja nevét viseli, az én nevem meg Svetz, de hát ezt mégsem használhatom... Érezte, hogy egészen belezavarodik a magyarázkodásba. A fiatalember (bizonyára csak most került a városba) kedvesen mosolygott s azt mondta:

— **Művésznek, nekünk okvetlenül beszélünk kell, mert...**

És mint egy operetben, éppen ekkor lépett be Matild, a szubrett. Látta a fiú kicsit felhevült arcát, s hallotta: „nekünk okvetlenül beszélünk kell, mert...”

— A primadonna érezte a situációt. Kedves, megértő, bátorító szemmel kapaszkodott a fiatal tanárba, s mézédösen mondta: hát persze, hogy beszélünk, drágám! Majd félre csak ennyit (kicsit emelt hangon): Bocsáss meg, Matild, majd talán később.

Matild végig sértve távozott, a primadonna pedig megtárgyalta gyermeke tanulmányi előmenetelének, s fegyelmi vétségeinek bonyolult kérdéseit...

Ég és föld között

— Nem is olyan veszélytelen pálya ez a színészet! Különösen, ha nyolc méter magasba felhúzzák az embert egy ingadozó kis hintában a zsinórpadlásra. Igaz, hogy láncsal, meg CSEB-bel is be vagyunk biztosítva, de mégis!

Vajda László, a Noé bárkájának főfelhője kezdi így a beszélgetést.

— Különösen kezdetben, az első próbákon volt szokatlan ez a mutatvány. Be kell vallanom, szorongó érzés fogott el az első startok idején. Még egy doboz Daedalont is beszereztem akkoriban, szerencsére nem volt rá szükség. Most már szinte élvezem ezt a derűs felhő-létet, s még a kollégák tréfálkozása sem bosszant, akik szerint Unger Pálma a báránypadlás, Kendeffy Gyuszi a gomolyfelhő, s én vagyok a szmog.

Kendeffy Gyula könnyebben szokta meg a lebegést ég és föld között, hiszen némi rutint szerzett diák korában.

— No, nem az iskolából repítettek ki annak idején, hanem 3 évig sportszerűen űztem az ejtőernyő-ugrást. Ahhoz képest ez a kis légtorna gyerekjátek. Különösen élvezem a darab első perceit, amikor mi még fent ülünk „takarásban”, de az előttünk levő lógók túllözésén keresztül már figyelhetem a közönséget. Amikor megindulunk lefelé, a meglepett, mosolygó arcokról tudom, hogy most látták meg a lábunkat.

— Én nagyon élvezem ezt a szerepet, és imádom lebegni — veszi át a szót Unger Pálma. — Szinte sajnálom, hogy csak ülnünk kell a hintában, mert legszívesebben tornamutatványokat végeznék. Kár, hogy az asztronautákról nem irtak még szindarabot, boldogan elvállalnék benne egy űrhajós-szerepet. Persze, ezt csak tréfából mondom, nehogy szerénytelennek, nagyravágyónak tartsanak, elvégre mi, felhők, felülemelkedtünk minden földi hiúságon.

„Színház” a kúriában

híre volna a háznak, s az együttes is nehezen arathatna babérokat annyi anyagi és erkölcsi támogatás nélkül. Igaz ugyan, hogy a csoport már a ház megnyitása előtt is működött, útját, helyét azonban csak a művelődési ház oltalma alatt találhatta meg.

Műkedvelők, öntevékenyek — általában így nevezzük azokat az együtteseket, melyeknek nem hivatásos színészek a tagjai. A Gárdonyi Géza Művelődési Ház együttesére az öntevékeny jelző illik inkább. Az elmúlt évek alatt maguk építették színházukat. És itt most nemcsak eszmei, művészi építkezésre gondolunk! Nemrég valamelyik napilap hírt adott róla, hogy a házban végzett társadalmi munka értéke több százezer forintba tehető.

Hogyan is kezdődhetett ez? Lengyel Pál (agitátor, rendező, szcenikus, koreográfus) szárnyai alatt kísérletező fiatalok gyűltek össze. A kísérletező kedven kívül azonban alig-alig volt valamijük. S mennyi minden kell a korszerű színházhoz! Mert hogy korszerű, sőt modern színházban akarnak teremteni, ebben mindannyian egyetértettek.

A színházteremtésnek — manapság már inkább gyakori — modelljét lelheti fel az érdeklődő, ha tanulmányozza az együttes történetét. A pódium ácsolástól az audiovizuális be-

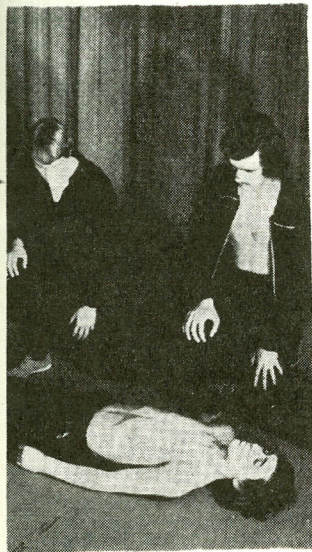
rendezések készítéséig, a plakátok, rölapok nyomtatásáig, a díszlet és a világítás megkomponálásáig csaknem minden az együttes tagjaira hárult. Hárult? Maguk akarták így; vállalva a kockázatot, a tévedéseket, a támadásokat, s az újbóli nekirugaszkodást.

Egy időben arról volt híres a gárda, hogy meghökéltette, felingerelte a nézőket, s olykor a szakembereket is. (Olyan okosan türelmes és fiatal igazgató kellett a Ház élére, mint Demcsik Iván, hogy sikerrel átvészeljék a színjátszók a sokféle gyermekbetegséget.)

Mi van most? Az ország (és ez nem túlzás!) a Négerek imájától hangos. A pantomim-oratóriumra a hivatásos szakemberek is felfigyeltek. Lengyel Pálék nemcsak a színház kon-

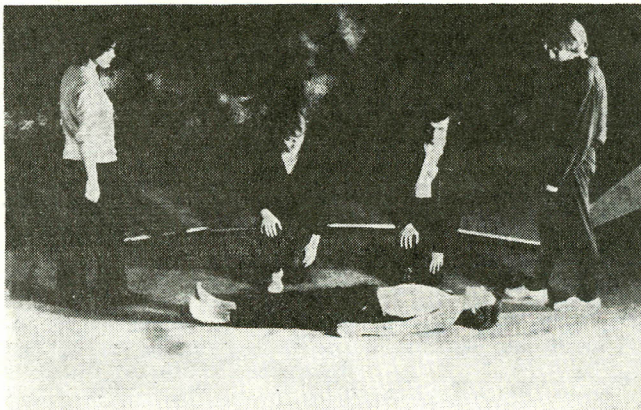
vencionális eszközeit dobták el, hanem megteremtették a maguk sajátos formanyelvét is, mely (az együttes fejlett mozgáskultúrája révén) alkalmas a legadekvátabb gondolatok és érzelmek kifejezésére. Ami a tömegbáziist illeti, sokan idegenkednek még ettől a színházról. Eredményei azonban elvitathatatlanok.

Az együttes nem önálló műveket mutat be, hanem egy gondolat, egy eszme nevében mond el egyetemes érvényű igazságokat. Következő műsoruk címe a Végtisztesség lesz. „Megtálat? Hát akkor mért ölik naponta / szóval, tettel és hallgatással is...” és folytathatjuk József Attila sorait: miért imádják, ha életében nem szerették, miért festik át képét saját képükre és így tovább... Úgy gondoljuk, a téma sok izgalmat rejt.

Ha jól számítom, augusztusban ötesztendő lesz a Gárdonyi Géza Művelődési Ház. A régi kúria külső változásait sokan szemmel kísérhették — a romos épületen végzett első kapácésütéstől egészen addig, míg Miskolc város címere felkerült a homlokzatra — a belső változások azonban nem ennyire szembetűnőek. Bennünket pillanatnyilag az érdekel elsősorban, hogy mennyire otthona ez a ház a színi kultúrával eljegyzett öntevékeny együttesnek. (Szándékosan nem „színjátszó” írtunk, de erről majd később.)

Az iménti kérdés egyébként nemcsak sablonos, hanem hibás is. Együttes nélkül ugyanis jóval kevesebb

Tarka Oldal

Előkészületek a jubileumra

1973-ban lesz 150 éves a Miskolci Nemzeti Színház. A jubileumi évad, s az ünnepi rendezvények előkészületei máris megkezdődtek. Tervbe vittük egy díszes album kiadását, melynek megszerkesztéséhez elősorbán a Színházi Intézet ad segítséget. Az emléktábla és emléklapok elkészítése ügyében is megindultak a tárgyalások neves képzőművészekkel. A jubileumi évad műsorában szeretnénk bemutatni új magyar színműveket, ezért több élvonalbeli drámaírórt kért fel számunkra, hogy darabot írjon számunkra.

ÁLLATI SZTRIK

Legutóbbi számunkban külön kis cikkben „méltatuk” Svejik-előadásunk egyik legfontosabb közreműködőjét, a „kitűnő alakítást” nyújtó foxi-kutyát, Tappancsot. Ez adta az ötletet, hogy összegyűjtsünk egy csokorra valót állatokkal kapcsolatos színházi anekdotákból.

A Tűzkeresztiséget játszottuk Miskolcon 1952-ben. Az egyik jelenet arról szól, hogy Ható Ignác középparaszt összevész a vezetőséggel és kilép a tsz.-ből. Nagy István játszotta a szerepet és a rendezés szerint kivette lovát a közös istállóból, hogy hazavigye. A bemutatón frappáns rögtönzéssel toldotta meg gazdájá játékát a paripa. Amikor Ható átvezette a színen, s elmondta szövegét, aminek tartalma kb. az volt, hogy engem többé nem érdekelték, a ló nyomatékul letette „névjegyt” a színpad közepére.

Katonák között

Megtisztelő felkérést kapott a Magyar Néphadsereg illetékeitől Dariday Róbert és Győri Ernő. Eddig is számos helyen bemutatott nagy sikerű Petőfi és Lenin emlékműsorokat kívánják sorozatos előadásban lekötni. A tervek szerint tavaszal és nyáron az egész ország területét végigtúrnáznak, hogy különböző állomáshelyek katonái előtt mutassák be műsorukat.

MOLNÁR FERENC ÉS A CSIRKE

Molnár vidám társaságban vacsorázik egy óbudai kocsmában kerthelyiségében. Egy szemtelen kis csirke állandóan ott látatlankodik az asztal körül, lecsapva minden morzsára és hulladékra. Mohóságában még a cipők orrára esett morzsákat is fölépíti. Molnár nézi egy darabig, aztán erélyesen rászól:

— Hess, mert megrendelek...

A KÉRKEDŐ SZAMÁR

Gárdonyi Géza a darabjában, a „Karácsonyi álom”-ban egy szamár is szerepelt. A szamár hátán jelenik meg Mária a színpadon.

A jámbor állat nappal vizesherdőt cipelt Kolozsvár utcáin. Egyik délelőti a Monostor utcában sétál Janovics Jenő és látja, hogy szörnyen dühöng a szamár gazdája, a székely góbé, mert a szamár megállt és nem volt hajlandó tovább menni. Egyszerre kitor az indulat a csöndes góbéból:

— A kánya rágja meg a füledet! De nagyra vagy, amióta színész lettél!

Markaly itt — Markaly ott — Markaly mindenütt

Kitűnő fiatal színészünk önálló estje, melyet József Attila műveiből állított össze, széles körű szakmai és közönségsikert aratott. Budapesten, Miskolcon és Egerben már eddig közel 20 alkalommal adta elő nagy sikerrel. Februártól újabb távolabbi vidékeken, elsősorban a Dunántúlon ismétli meg sorozatban ezt a műsorát. Markaly azonban fáradhatatlan, s máris készül újabb önálló estjére.

Vendégtervezőként a TV-ben

Alig néhány éve a televíziótól szerződött hozzánk Hruby Mária. Miskolci munkáira, sikereire felfigyelt a szakma, s rövidesen a legtöbbet foglalkoztatott fiatal jelmeztervező lett. Rendszeresen dolgozik a veszprémi Petőfi Színházban, tervezett Budapesten a Madáchban és a Tháliában, sőt a filmgyárban is. Nemrégiben meghívást kapott első munkahelyétől, a Magyar Televíziótól, hogy vendégként tervezze meg egy közeljövőben forgatásra kerülő tévéjáték jelmezeit.

TURBÉKOLÁS

A Vigszínház 25 éves jubileumát, a „Piros bugyelláris” előadásával ünnepelel meg. Olyan díszletekkel, olyan előadással, amely új életerőt adott az akkor már haldokló műfajnak, a népszínműnek. A színpad háttérében szép, muskátilis falusi ház állott, melynek tetején vagy hét-nyolc eleven galamb turbékol.

Az egyik előadásom egy igen csendes jelenetben Varsányi Irén észrevette, hogy a közönség nem őt figyeli, hanem felnéz valahová, az ő feje fölé. És azt is észreveszi, hogy a komoly jelenetet a földszinten ülők hahotája kíséri. Végre leküldték a rendezőt: tudja meg, mit figyel mosolygva a közönség. A rendező aztán félig nevetve, félig bosszankodva közölte, hogy a galambok a parasztház tetején eltűntek a mi színpadunk akkortájt divatozó naturalizmus és intenzív szerelmi jelenetet rögtönöztek odafönn.

KUTYAHISTÓRIA

Hajdanán egy végegyenüléssel sínylő kis dallárszűrtal egyik nyári előadása alatt, amikor alig néhányan ültek a nézőtér kopott padjain, a „drámai feszültség” csúcspontján egy kis korcs kutya tévedt a színpadra és flegmatikus nyugalmommal szimatolta körül a kulisszákat. Kívülről piszszegve, csalogatva hívták, belülről rügásokkal tessékelték kifelé, de nem volt hajlandó elhagyni a terepet. A gyér számú néző bevetett, de közülük egy bariton ízű hang végül megszólalt: — No, a direktor úr mindig azon panaszskodik, hogy a kutya se jár színházba. Hát tessék, ehun la!

Azzal lefűtyentette magához a színpadon csellengő kutyáját, és hetykén elindult hazafelé.

Színészeink a Rádióban

Örömmel adtunk hírt arról, hogy művészeink egyre gyakoribb film- és televízió-szerepléseiről. Az utóbbi időben a Magyar Rádió házatáján is egyre többször jelennek meg a miskolci színészek. Januárban közvetítették a Szabadság csillaga című hangjátékot, melyet korábban társulatunk tagjaival rögzítettek szalagra. Februárban került adásba a Thália templomai sorozatban az utóbbi évadok legsikeresebb, legérdekesebb darabjaiból készült összeállítás, mely kereshetszetszetet ad színházunk munkájáról. A Mesélő Magyarország következő adására ugyancsak művészeinket kérték fel. Kívánunk nekik s a kedves nézőknek — hallgatónak jó rádióaszt!

Mit olvasott? Min nevetett? Mit fázott?

Komáromy Éva: A My fair Lady és a Hello, Dolly! óta kedvenc műfajom a musical. A zenés színpadoknak ez a legfiatalabb gyermeke állandóan foglalkoztat, rádióban, lemezen gyakran hallgatom a régi és új musical-számokat. Nemrég kezembe került egy könyv, amelynek nagyon megörültem, mert a műfaj kialakulásának történetét tárgyalja és legismertebb darabjait ismerteti.

A Schmidt—Joos német szerzőpár könyve (A musical) beszámoló az amerikai zenés színház újkori történetéről és jelenéről a Broadwayon, amely a zenés színpadi művek sajátos új formáját hozta létre. Közel hetven darabot ismert, amelyek 1924 és 65 között születtek, ismerteti tartalmukat, szerepeiket, a számok címét és az előadás egyéb adatait. Sok nagy siker emlékét rögzíti ez a fejezet, köztük jó néhányat részletesebben is megismertem, amelyekről eddig csak hallomásból tudtam. Például: Oklahoma, Jamaica, Camelot és Bye, bye Birdie. Külön tárgyalja a legismertebb szerzők életrajzát, munkásságát. S kicsoda nevek vannak köztük: Gershwin, Irving Berlin, Cole Porter, Bernstein, Loewe — olyan névsor, amelyet olvasva csak így sóhajtottam fel: bárcsak egy plakáton szerepelhetnék egyszer bármelyikkel!

Sallós Gábor: Először bosszankodtam, de végül jót nevettem a Kecskesziget szereplőivel együtt az alábbi eseten.

A stúdiószínpad új produkciójában „játszik” a nézőtér bejáratí ajtája is. Kovács Mária jön be rajta az előadás tizedik perce táján. A főpróbákon remek hanghatást produkált ez az ajtó, mert amikor Agata lassan kinyitotta, nyirkosságával minden néző szemét odavonzotta a bejáratra. Valami különös feszültség tömött ettől, s a

darab főszereplőjének hatóság „belépőt” biztosított. A bemutatón már szinte vártam a végzőt és a hatást. Mindhiába! Agata óvatosan kinyitotta az ajtót, semmi nyirkosság, szinte észrevétlenül ért be a színpadra a nézőtér sorai között. Mint utólag kiderült, az utolsó nyilvános főpróba egyik vendége kifogásolta szünetben az ajtó nyirkosságát, amit gondnokunk — mentésére legyen mondván: nem ismert darabbeli funkcióját — a bemutató estjére bő alajazzal megszüntetett. Mondanom sem kell, hogy buzgalmát nem köszöntem meg, mert jelszavunk ugyan, hogy mindent a közönségért — de ennyit!?! Másnap aztán nem csekély munkával sikerült neki visszaállítania a „drámai hanghatást”.

Lenkey Edit: Van a Noé bárkájában egy jelenet, ahol — mint Noé felesége — egy diótorta receptjét kezdem elmondani. Többször is belefogok, de mindig félbeszakítanak. Nem tudom, hogy a szerző milyen szakácskönyvből merített, de nekem van egy finom, kipróbált diótorta-receptem, amit most közreadok, nem szeretném ugyanis, ha a nézőtérben ülő háziasszonyok esetleges kíváncsisága kielégítetlen maradna. Igaz, nem olcsó, ugyanis egy „özönvíz előtti” szakácskönyvből való, amit már az is mutat, hogy így kezdődik:

Vegyünk tizenkét tojást, sárgáját 20 dkg vaníliás cukorral habzásig kavarguk, aztán hozzáadunk 20 dkg darált diót és a tizenkét tojás fehérjének habját. Két részben kient tortaformában megsütjük, vagy egyben és ha kihűlt, kettévágjuk. A következő töltelekkel töltsük: 2 szelét csokoládét 3 evőkanál tejből felolvasztunk simára, hozzáadunk 12 dkg darált diót, 12 dkg cukorport és a két torta közé kenjük.

★ A MISKOLCI NEMZETI SZÍNHÁZ ÉS AZ EGY GÁRDONYI GÉZA SZÍNHÁZ MŰSORISMERTETŐINEK MELLÉKLETE ★

Szerkeszti: Siklósi László. Szerkesztőség: Miskolci Nemzeti Színház Titkársága. Kiadja a Borsod megyei Lapkiadó Vállalat

Felelős kiadó: Wirth Lajos. Kiadóhivatal: Miskole, Bajcsy-Zsilinszky utca 15.

Ára 1 forint. Készült a Borsodi Nyomdában — 72 — 520 — 5000 példány — Felelős vezető: Szemes István